

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

**EL struktuuritoetuse toetuskeem
„Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine“
Kokkuvõte 2016. aastal elluviidud tegevustest**

Koostas:
Piret Aro
toetuskeemi juht
piret.aro@ria.ee

Tallinn 2017

Euroopa Liidu struktuuritoetuse toetuskeem „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine” (edaspidi ka *toetuskeem*) alustas tegevust 6. juunil 2015, mil majandus- ja taristuminister kehtestas meetme „Nutika teenustetaristu arendamine“ tegevuse „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine”¹ raames toetuse andmise tingimused infoühiskonna teadlikkuse tõstmiseks² (edaspidi ka *toetuskeemi tingimused*). Toetuskeemi rakendusasutus on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) ning elluviija Riigi Infosüsteemi Amet (RIA).

Toetuskeemi kogumaht on 5 miljonit eurot ja seda rahastatakse EL struktuuritoetusest (sellest 85% ehk 4,25 miljonit eurot Euroopa Regionaalarengu Fondist). Tegevused viiakse ellu vastavalt rakendusasutuse kinnitatud iga-aastasele tegevuskavale aastatel 2015–2023 (abikõlblikkuse periood: 6.6.2015–30.6.2023). Elluviidavate tegevuste tulemusel kasvab riigiasutuste, üksikisikute ja ettevõtjate teadlikkus ning teadmus infoühikonnast ning kinnistub veelgi Eesti edumeelse e-riigi maine. See omakorda aitab kaasa teenustetaristu nutikale ja turvalisele kasutamisele, toimimisele ning kasutuselevõtule. Toetuskeem lähtub infoühiskonna arengukava 2020 ning struktuurivahendite rakenduskava eesmärkidest ja prioriteetidest.

Toetuskeemi tegevuskava aastateks 2016 – 2017 kinnitas rakendusasutus 16.02.2016 ning tegevuskava on muudetud kahel korral: 05.07.2016 (lisatud üks uus projekt, korrigeeritud osa tegevuste sisu ja maksumusi) ja 27.12.2016 (lisatud üks uus projekt ja sisuvastutajate ettepanekul välja võetud viis projekti, korrigeeritud osa tegevuste sisu ja maksumusi). Aruanne on koostatud lähtuvalt viimasest tegevuskavast.

Ülevaade 2016. aasta tegevustest

1. Uuringud ja analüüsid

Aasta jooksul on valminud kolm uuringut/analüüsi. Maikuus võeti vastu MKMi sisujuhtimisel valminud **riigipilve kontseptsiooni rakendamise õigusanalüüs**³ ja novembris RIA küberturvalisuse teenistuse sisujuhtimisel valminud **kübervaldkonna õigusanalüüs**⁴. Detsembris valmis **elutähtsate teenuste osutamist mõjutavate tegurite kaardistamise uuring**⁵.

Lisaks on valmimisel eID kasutajatoe analüüs, millest tulenevad ettepanekud eID kasutajatoe paremaks korraldamiseks. Analüüs valmib veebruaris 2017. Aasta lõpus alustati ettevalmistusi nutiseadmete kasutajate turvateadlikkuse ja turvalise käitumise kordusuuringu hankeks. Eelmine

¹ Meetme nr 11.2 tegevus nr 11.2.2 vastavalt struktuuritoetuse seaduse § 12 lõike 3 alusel antud Vabariigi Valitsuse korraldusele „„Perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja“ kinnitamine“

² Majandus- ja taristuministri 06. juuni 2015.a käskkirja nr 15-0150 „Toetuse andmise tingimused infoühiskonna teadlikkuse tõstmiseks“.

³ Analüüs on avaldatud MKMi kodulehel, otselink failile: https://www.mkm.ee/sites/default/files/report-state-cloud-concept.ria_2016-05-11_final_sorainen.pdf

⁴ Analüüs on avaldatud RIA kodulehel: <https://www.ria.ee/ee/eesti-kuberjulgeoleku-oiguslik-raamistik-vajab-korrastamist.html>

⁵ Uuringu kokkuvõtte avaldatud RIA kodulehel: <https://www.ria.ee/ee/kuberturvalisuse-arendus-ja-uurimistegevus.html>

uuring viidi läbi 2014. aastal⁶ ja kordusuuringuga soovitakse välja selgitada, kas olukord on vahepeal – eelkõige arvestades NutiKaitse 2017 projekti tegevusi – muutunud.

27.12.2016 muudatusega lisati tegevuskavasse Eesti EL eesistumise raames vastuvõetava e-riigi alase ministrite deklaratsiooni sisendite tellimise projekt, mille tulemiks on samuti analüüs. Hanke ettevalmistamine lähteülesande põhjal algab 2017. aasta jaanuaris.

2. Juhendmaterjalid ja raamistikud

Valmis kaks koolitusmaterjali: kevadel valmisid **RIHA baaskoolituse** materjalid ning augustis avaldati eesti- ja inglisekeelsed e-õppematerjalid **X-tee turvaserveri administraatoritele**. Mõlema projekti käigus toimusid testkoolitused sihtrühmale, mille alusel tehti materjalidesse viimased kohendused.

Lisaks valmis **andmekvaliteedi tagamise juhend**⁷, mis sisaldab riigi infosüsteemi kui terviku andmekvaliteedi mõõtmise ja tagamise meetodikaid. Juhend kirjeldab andmekogude kvaliteedi juhtimise seire ja järelevalve meetodikat ning sisaldab ettepanekuid andmekvaliteedi seire meetrika osas.

Aasta lõpuks valmis e-Eesti rahvusvahelise maine edendamise tegevuskava aastateks 2017 – 2019 ning jätkub tegevuskava piloteerimine ja ettenähtud tegevuste elluviimine hankelepingu partneri koordineerimisel. 2017. aasta lõpuks valmib tegevuskava ajakohastatud versioon: raamistik e-Eesti mainega tegelevate osapoolte tegevustele aastatel 2018 – 2019.

Detsembris kuulutati välja X-tee protokoll standardi ettevalmistamise hange.

3. Üritused

2016.aastal toimus toetuskeemist kokku 51 üritust, millest võttis osa 3022 inimest.

Tark e-riik sarjas toimus kokku 47 üritust. Üle poole üritustest moodustasid koolitused (infoturbe, arvutivõrkude ja tarkvara kaardistamise, pilvenduse tehnoloogiate ning IT-juhtide koolitused). Suurim Tark e-riik sarja üritus, oli RIA sisustatud konverents „E-riik 2018“, toimus 9. juunil. Lisaks toimusid juba traditsiooniks saanud X-tee, RIHA, arhitektuurinõukogu ja küberturbe ekspertide võrgustikuüritused ning mitmed infopäevad, nt eesti.ee, RIHA, X-tee, eID, KII kaitse ja andmeanalüütika valdkonnas. Ka kõrgemad infoühiskonna kursused toimusid seekord Tark e-riik projekti raames varasemast pisut teises formaadis.

Lisaks Tark e-riik sarjale viidi ellu järgmised üritused:

- **Nordic Digital Day 2016**, mis toimus 27. mail Tallinnas Swissotelis; konverentsi sisustas MKM, sellel osales 339 inimest (üle 100 nendest välismaalt) 36 riigist⁸;
- **CERT-EE sümposium 2016** toimus Tallinnas Vaba Lava hoones 30.-31. mail RIA sisulisel juhtimisel ja sellel osales 231 inimest, kellest pea 100 olid välismaalased;

⁶ Uuring on avaldatud RIA kodulehel, otselink failile

https://www.ria.ee/public/Programm/Nutiseadmete_kasutajate_turvateadlikkuse_ja_turvalise_kaitumise_uuring_ARUANNE_2014_LUHI2.pdf

⁷ Avaldatud RIA kodulehel: <https://www.ria.ee/ee/andmekvaliteedi-tagamine.html>

⁸ Vt ka <https://e-estonia.com/nordicday/>

- Riigikantselei sisujuhtimisel leidis 22.-23. septembril Tallinnas aset **OECD liikmesriikide IT-juhtide aastakohtumine**, kus osales 94 inimest; 28 OECD liikmes- ja kandidaatriigi kõrval olid esindatud OECD (kui organisatsiooni), Euroopa Liit, Maailmapank, ÜRO, BIAC, Open Knowledge International, TTÜ, ITL, Microsoft (USA) ja mitmed Eesti ettevõtted;
- **Ava- ja suurandmete teenuste ja rakenduste loomise konkursi**⁹ raames korraldati üks eelüritus (21. septembril Tallinnas, 69 osalejat) eesmärgiga luua ajurünnaku käigus uusi ideid, valideerida olemasolevaid ideid ning koguda informatsiooni, milliste andmete taaskasutamise järele on nõudlus ja üks arendusnädalavahetus (21.-23. oktoobril Tartus, 157 osalejat). Arendusnädalavahetuse eesmärk oli arendada ava- ja suurandmeid kasutavate teenuste ja rakenduste ideid prototüüpideks. Ürituse alguses tutvustasid ideede omanikud kokku 30 erinevat ideed ning kokku moodustus 17 meeskonda, kes töötasid välja 17 prototüüpi.

4. Teavitustegevused

Aasta jooksul jõudis lõpule neli teavitusprojekti.

Esimesel poolaastal viidi koostöös e-residentsuse meeskonnaga ja hankelepingu partneriga ellu **e-residentsuse projekti PR-kampaania**. Kampaania tulemusel ilmus USA peavoolu- ja tehnoloogiameedias Eesti e-residentsusest 12 originaalkajastust.

Samuti esimesel poolaastal tegeleti **X-tee turundusmaterjalidega**: valmisid eesti- ja inglisekeelsed presentatsioonipõhjad, mis võimaldavad kõneisikutel X-tee toimimist selgitada, samuti valmisid visuaalsed baaslemendid, üldjoonis, *factsheet*¹⁰ (ajakohane karakteristik), animatsioon¹¹ jms. X-tee animatsioon tunnistati 2016. aasta selge sõnumi auhinna vääriliseks, samuti pälvis tunnustuse konkursil „Eesti disainiauhind 2016“, kus X-tee animatsioon tunnistati animatsioonikategooria võitjaks. Töö e-Eesti turundusmaterjalidega jätkub: ettevalmistamisel on küberturvalisust käsitleva video ja andmete vaba liikumist tutvustava video hanked.

Taas korraldati **konkurss „Eesti parim mobiilirakendus 2016“**¹². Konkursil osales kokku 54 mobiilirakendust. 2016. aasta parimaks mobiilirakenduseks valiti PipeDrive-Sales CMR. Eriauhindadena anti välja „Uudne ärimudel“ Bike-ID-le, „Innovatsioon“ VitalFieldsile ja „Parim disain“ Pocopayle. Konkursi elluviimisel tehti koostööd NutiKaitse 2017 projektiga ja anti välja NutiKaitse 2017 eriauhind Pocopay mobiilirakendusele.

Lisaks toimus digitaalalkirja formaadile **bdoc ülemineku kommunikatsiooniprojekt**, mille käigus tegeldi laiemale avalikkusele, kuid veelgi enam infosüsteemide omanikele suunatud kommunikatsiooniga (sh IT-juhid, asutuste juhid, IT-spetsialistid), et motiveerida neid läbi viima infosüsteemides vajalikke muudatusi (tegev vahetus).

Koostöös NutiKaitse 2017 projektiga on elluviimisel nutiseadmete turvalise kasutamise teavituskampaania. Teavituskampaania viiakse ellu kaheosalisena, kus esimene osa toimus oktoobris 2016 ning teine osa on plaanitud toimuma mais 2017. Kampaania kese on viie põhilise

⁹ Vt ka <http://garage48.org/events/openbigdata>

¹⁰ Avaldatud RIA kodulehel: <https://www.ria.ee/x-tee/fact/>

¹¹ Avaldatud RIA kodulehel: <https://www.ria.ee/ee/x-tee.html>

¹² Konkursi veebileht: <https://konkurss.eesti.ee/>

nutiturvalisuse sõnumi levitamine (Nutikaitse 2017 projekti partnerite vahel kokku lepitud). Kampaania esimese osa teavituskanaliteks olid televisioon, internet ja kinod, kampaania teine osa toimub ainult internetis (sh sotsiaalmeedias). Kahe kampaanialaine ajal ja vahel toimuvad PR-tegevused, mis aitavad nutiturvalisusega seotud teemasid pildil hoida. Projekt lõpeb juunis 2017.¹³

Aasta lõpus alustati lisaks eesti.ee kommunikatsiooniprojekti hanke ettevalmistusi.

Tekkinud probleemid ja nende lahendamiseks kasutusele võetud lahendused

Suuremaid probleeme toetuskeemi elluviimisel ei ole tekkinud, väiksemad probleemid on lahendatud konkreetsete projektide raames.

Jätakuvalt on problemaatiline inimeste osalemine üritustel ja koolitustel. Kuna üritused on osalejatele tasuta, ei võeta oma registreerimise tühistamist tõsiselt (kas ei tulla kohale või tühistatakse registreering liiga hilja), samuti on osal inimestest kombeks tulla üritustele eelregistreerimata. Näiteks Tark e-riik ürituste ja koolituste sarjas jäi osalusprotsent 73 ja 111 vahele. Ühest küljest teeb see keeruliseks ruumide valiku ja ülesehituse (näiteks tuli osalejate tagasisidest välja pahameel ruumi väiksuse üle üritusel, millel osales ruumide kinnitamise hetkel planeeritud 40 inimese asemel 55 inimest), teisalt võib täheldada, et osal huvilistest ei võimaldata üritusel osaleda (nt Nordic Digital Day 2016 puhul tuli registreerumine suure huvi tõttu sulgeda ja mitmed soovijad jäid ukse taha, ehkki tipp hetkel osalejate nimekirjas olnud 480 inimesest osales lõpuks vaid 339) ning kolmandaks raskendab toitlustuse (teatud ürituste puhul ka majutuse) ja selle eelarve planeerimist. Kahjuks ei ole sellele probleemile ka väga head lahendust. Toitlustuse arvud üritatakse kinnitada viimasel hetkel ning, kus võimalik, üritab lepingupartner saada alltöövõtjaga kokkuleppele, et tasuda vastavalt tegelikult osalevate inimeste arvule; planeerimisel vaadatakse üle varasema sarnase ürituse osalusprotsendid, et prognoosida osalejate käitumist; tehakse täiendavat teavitust ja üritatakse suurendada inimeste teadlikkust vajadusest registreerumist ja selle tühistamist tõsisemalt võtta.

¹³ Vt ka <http://nutiturvalisus.ee/>

Toetusskeemispetsiifilised indikaatorid ja nende täitmine

Toetusskeemispetsiifiliste indikaatorite täitmine seisuga 31.12.2016

Tegevus	Sihttase 2018 lõpuks	Sihttase 2023 lõpuks	Tegelik tase 2016 lõpuks	Jääk (sihttase 2023 - tegelik tase 2016)
Tegevus: Uuringute ja analüüside korraldamine - infoühiskonda puudutavate hindamiste, kontseptsioonide, uuringute ja analüüside korraldamine, läbiviimine ja tulemuste levitamine	5	9	3	6
Tegevus: Juhendmaterjalide ja raamistike väljatöötamine - standardite, raamistike, meetodiliste juhendite ja koolitusmaterjalide väljatöötamine ning levitamine	7	10	3	7
Tegevus: Ürituste korraldamine - koolituste, seminaride, töötubade, infopäevade, konverentside ja kursuste ettevalmistamine, läbiviimine ning tulemuste levitamine	88	116	55 ¹⁴	61
Tegevus: Teavitustegevuste läbiviimine - kommunikatsiooni- ja turunduskampaaniate, teavitustegevuste ja esitluste kavandamine ja läbiviimine	10	20	4	16
Toetusskeemispetsiifiline väljundindikaatorite koondnäitaja: teadlikkuse tõstmiseks ja teavitustegevusteks elluviidud projektide arv	110	155	65	90

Väljamakseid struktuuritoetusest toimus 2016. aastal kokku summas 970 579,90 eurot ning 34 786,56 euro ulatuses oli aasta lõpu seisuga sildfinantseeringust tasutud arveid (toetuse väljamakse 2017. aastal). Sõlmitud hankelepingutel on tekkinud ja kandmata kohustusi aasta lõpu seisuga summas 346 029,32 eurot, lisaks sellele on üleval töölepingutega seotud kohustused.

¹⁴ Kokku 3243 osalejat (alates 2015)